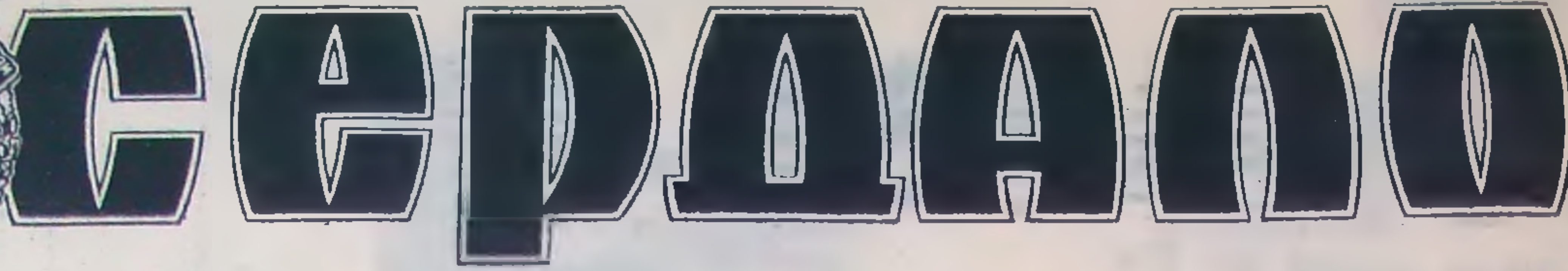
СИЙЛЕ ХИЙЛА ОКТЯБРА!

Массе а мехкий пролетареш, вlашаrlкхета!

1917—1982

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ◆ КIИРАНДИ, 7 НОЯБРЬ, 1982 ШУ. ◆ № 134 (6700). ◆ Мах 3 кеп.

ОКТЯБРЬСКАЯ РЕВОЛЮЦИЯ

ВСЯ ВЛАСТЬ СОВѢТАМЪ!

Хьона, Даьхе, тха совгlаташ!

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо тlайина Кхачан программа толаме кхочашъяра хьинар айденна къахьегаш ба тха «Юбилейный» совхоза хьайбаш леладераш. Сийлахь-боккхача Октябра 65 шу дузача дийнахьа доккхал а долуш оаха Даьхена рапорт лу цхьайтталагlча пятилетка шолгlача шера паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара планаш хlинцале дикка тlехкхоачашъяь хилар дlахайташ.

Иштта, шера планагlа йохка йоагlар 465 тонни йолаш шура ехкай 510 тонн, хlьата дулх — 68 тонн, планагlа дохка доагlар 52 тонн долаш. Ер шу чакхдалалехьа кхы тlа 70 тонн шурен массехк тонн дулхи дохкаргда тха хьайбаш леладераша паччахьалкхенга.

Уж толамаш доахача къаьстта белгалбаьннаб хьайбай продукташ дукхагlа яхарая кийчъяран вьржача социалистически яхье хьалдаьнза дика хьоькхамаш гойташ къахьегаш хьабоагlа доаркаш Хожбахмадова Закият, Удиева Мизан, Исаева Таус, Хасимикова Лейла, Мухтарова Ала, скотникаш Арсемиков Салаудин, Боков Макит.

* * *

Хlара дийнахьа балха тlа толамаш доахаш, СССР хьаь 60 шу дизара сийна вьржача, социалистически яхье хьинарс дакъа лоацаш ба «Грозэнерго» № 2 йолча теплоэлектроцентрала энергетикаш.

Лакха хьоькхамаш даьхад дар байнача итт бетта. Планал совгlа яьккхай 5 миллион киловатт-сахьат электроэнерги, дlахийцай 15 эзар гигакалорий йlовхал. Кхоч беш, боарамагlа доагора энергетически ресурсаш дlахецарах, керда оборудовани оттаярах вlаштlехьдаьннад карара шу дlадоладелча денз 1 эзари 538 тонни условни доагор кходе.

Ерригсоюзни социалистически яхье тlехдика къахьегама хьоькхамаш дахарах кхоалагlча квартале «Грозэнерго» коллективана сийнай хьалхара моттиг, ахчан преми. СССР энергетикай электрификаци министерства карара кара тела Цlе байрахь.

Цу боккхача толама юкъе лоархlаме дакъа дихьад ТЭЦ-2 болхлоша а. Къахьегама яхье хьалхле лелаеш, балха овсарле лакха йолаш толамаш доахаш ба турбинай машинисташ Ленина орден лелаю Иванушкин Алексей, Солощенко Федор, смена начальник Батуев Степан, электрослесараш Майоров Григорий, Степанченко Юрий.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 1982 шера итт бетта а октябрь бетта а хьайбай продукташ дукхагlа яхаран кийчъяран, хьайбаш толамо lалгара даьара тlехьа районаша, колхозаша, совхозаша, фермаша, бригадаша, хьайбаш леладераша леладьча республикански социалистически яхьа итогашка.

Социалистически яхье котъаьннараш а лаьрхlа республикански газеташ тlа чlоагlдьча Сийлен улга тlа язъяй:

Районаш:

ШАЛИНСКИ,

октябрь бетта паччахьалкхенга дулх дукхагlа дехкад 5,9 процент, шура — 6,2 процент, дулх кийчдара шера план кхоачашъяьй 81 процент, шура — 92, фуаш — 86, тха — 105 процент, дlадахача шера хинначунца нийсдича дулх — 37 процент, шура — 8 процент, фуаш — 7 процент дукхагlа кийчдаьд.

Социалистически яхье района хьалхара моттиг хьожаьй.

НАЗРАНОВСКИ,

октябрь бетта паччахьалкхенга дулх дукхагlа дехкад 1 процент, шура — 5,3 процент; дулх кийчдара шера план кхоачашъяьй 87 процент, шура — 95, фуаш — шозза дукхагlа, тха — 112 процент; дlадахача шера хинначунца нийсдича дулх — 12 процент, шура — 8 процент, фуаш — шозза, тха — 28 процент дукхагlа кийчдаьд.

Социалистически яхье района шоллагlа моттиг хьожаьй.

Белгалдаьккхад Грозненски Наурски районаша октябрь бетта балхаш дика даь хилар.

Боахамаш:

Грозненски района «1 Май» яха колхоз;
Назрановски района «Знаменский» совхоз;
Шелковской района «Шелковский» племзавод;
Урус - Мартановски района «Гехинский» совхоз;
Ачхой - Мартановски района «Ачхой-Мартановская» яха птицефабрика.

Фермаши бригадаши:

Шалински района «Московский» совхоза шурий ферма;
Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза шурий ферма;
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза № 1 йола шурий ферма;
Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза № 3 йола шурий ферма;
Наурски района «Терский» совхоза № 1 йола шурий ферма;
Ведснски района Орджоникидзе цlерагlча колхоза хьайбай ферма;
Ведснски района «Прогресс» яхача совхоза хьайбай ферма;
Ножай-Юртовски района Жданова цlерагlча колхоза хьайбай ферма;
Советски района «Альпинский» совхоза хьайбай ферма;
Сунженски района Цlеча Эскара цlерагlча колхоза жа lуй бригада (вокхагlвола жа lу нов. Кармукаев Э.).

Производстве хьалхалоттараш:

шоай отраслашка эггара лакхагlа хьоькхамаш даьхараш.

Социалистически яхье церна хьалхара моттиг хьожаьй:

Х. Магомедгаджиева — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;
С. Отепов — Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза дехкаргдола доахан леладу скотник;
Х. Дуриева — Ачхой - Мартановски района «Ачхой - Мартановская» птицефабрика олхазараш лоладар;
У. Мусаев — Ведснски района Кирова цlерагlча колхоза скотник;
Д. Хасиев — Шалински района «Московский» совхоза скотник;
Ю. Зальцман — Грозненски района «Грозненский молочный» совхоза хьалхарча лелаор;
Б. Ашаханов — Наурски района «Россия» яхача колхоза вокхагlвола жа lу.

Котъаьннарг лаьрхlай республикански социалистически яхье условеш кхоачашъелга lалашдаь хьайбаш леладерий группа.

18 декабре — Коммунистически субботник

Къахьегама овсарле лакха йолаш

Город Москван хьалхалаттаза предприятеша 18 декабре Ерригсоюзни субботник дара бай мекнара берриrа къахьегамхой тlахьехаш дlаяолаь инициатива «Терек» яхача объединене эггара хьалхарчарна хьалхьоар цхьа бутт хьалха тlадоагlача шера чотагlа къахьега йолаенача № 2 йолча филиала коллективо.

Нохч-Гlалгlай автономи къахкина 60 шу, нохчийн гlалгlайн цоай лоlамагlа Россена юкъебаха 200 шу дизара сийна лоаттальча яхье котъаьнначa З. М. Цокаева, В. Воробьев, М. Ротнова керте латтача бригадай къахьегамхоша дош делад цу дийнахьа нормаш дийна тlехкхоачашъеш къахьегаргда аьнна.

Цар даккха лерхl цу дийнахьа 20 эзар сом ахча, цох 2,5 эзар сом пятилетка фонде дlалургда, 0,5 эзар сом — Машара фонде.

Де дезар белгалдаьд

Октябрьски цlейна дика къахьегамча хьоькхамаш даьха [illegible] Грозненски швейни производствени объединени коллектив. Эггара [illegible] дика карагlдаьннад №№ 1, 2, 7 йолчи шийни [illegible] хlамаш [illegible].

[illegible] СССР вlашагlьелла 60 шу дизарга кхачаре йисача юкъа. [illegible] 18 декабре [illegible] Ерригсоюзни субботники [illegible].

18 декабре хьае лерхl 135 эзар сома мехах продукци. Цу даькье 25 эзар тайп-тайпара барзнита а бонкхачарна а лаьрхlа барзкъаш. [illegible] къахьегаргда 3200 гlаргlа. 140 сага город цlенъяь тlеча дийна лоакхаш хургва.

Тlаккха хьалхалаттаlча [illegible] коллективаш цу дийнахьа къахьегама овсарле теттара лакхаь болх берrба, аьнна дош деннад.

8 эзар сом ахча пятилетка фонде дахийта лоархlад объединене коллективо.

С. ШАЬИЕВ.

КПСС Грозненски горкоме хинна вlашагlкхетар

[illegible]

ХАМХОЕВ Ахьмад

НАЬКЪАШ ДЕХКАРАШ

Довиьаш тедаш,
ареш ниисъеш,
Кхонкан бесса лантош
тессаш,
Вейна наькъаш дехкарешта
Аз даггара баркал ях.
Шелал, нlоехал,
ка ца къовсаш,
Халонашта дуьхьал латташ,
Шаьра наькъаш дехкарешта
Аз даггара баркал ях.
Духьалвиний чlоагlо эшош,
Чкъараш оакхеш,
lиннеш тоехаш
Ванна наькъаш дехкарешта
Аз даггара баркал ях.
Сивонца никъ кхуьлергболаш,
Гаьне гергъеш,
аьттув боаккхаш,
Гlозе наькъаш дехкарешта
Аз даггара баркал ях.
Малхо ботташ,
догlо тlоедош,
Кулга шонкеш,
хьоцар даьхна,
Дошо наькъаш дехкарешта
Аз даггара баркал ях.
Шелал lатиьаш,
миво морцаш,
Бизза Даьхен
къонгаш хинна,
Ирзза наькъаш дехкарешта
Аз даггара баркал ях.
Адамий лар ца хиннача
Кхоачаш, отташ,
вазар дуллаш,
Сийрда наькъаш дехкарешта
Аз даггара баркал ях.
Аиха ушал, шаьрш лаьттача,
Берхаз кхеда низ болийтеш,
Гlозе наькъаш дехкарешта
Аз даггара баркал ях.
Тlьяма лаьча, кор лензача
Лоамин басаш,
лекхле лоамкаш
Замен наькъаш дехкарешта,
Аз даггара баркал ях.
Цlогlа деттеш, сай lинхача,
Керда замо малха йоалаш,
Гlозе наькъаш дехкарешта
Аз даггара баркал ях.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

№ 265

1982 шу, 7 ноябрь г. МОСКВА

[illegible]

СССР оборона министр
Советски Союзан Маршал
Д. УСТИНОВ

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРО

Кердача замано денна ираз

САГ а йоллаъ, ккий-на маІсвнна ліамига сац вар со Россе Ленина хьалхленца Октябрьски ре-волюци хиннача хана. ХІанз 65 шу да са. Цудухьа дукха хІамаш дагадоагІа сона. Николай паччахьен біаьхийча наьхен Іаьдал діа а даьккха болхлойи ахархойи Іаьдал оттарах бола гІоза хоам сиха кхаьчар вай Кавказе.

Дерригача къамех болча къахьегамхоша дег тІара де-ваш тІанйиа Советий Іаьдал діатІоагІаллийта, керда вахар Іодиллийта лаьрхІа хиннабацар паччахьа хана доал деш хинна хьала дай, кІай-гвардейцаш, кІайказакаш, кхыбола контрреволюционераш. КъайлагІа тийша болх віашагІа а белла Советий Іаьлала дукхьала баьнна Буруве (Владикавказ) діалоацаш, цигара Советий Іаьдала кулгалхой лийиа чубоххаш тІаболабеннабар Бичерахов керте хинна мятежникаш.

Бичераховнашта майра духхьалэттар Грознерен Буро-тІарен цІегвардейцаш, болхлой отрядаш, лоамарей партизаний отрядаш. Бичерахова бандитех Буруя дукъаЙоаккхаш къаьстта майра летабар гІалгІай партизанаш. Цар кІалхарбаьхабар моастагІчо лийиа боабе лаьрхІа хинна Терски республика комиссараш а.

Бичерахова тІаьрахой кхерам діабаьккха Советий Іаьдал юхаметтаоттадаьча хана Моздоке латташ яр команлир Цечоев ЖІоавчорий СаІ-ид вола тха СоагІапчарча цІеча партизаний дошлой сотни, инарала Деникина кхерам тІаболабеннача хана Цу отрядаца вар со а са діамагІвола воша Маьхмад а.

Кубане деникинцашта духхьала латтача цІеча эскарашта новкъостала, бахача нахагара гул а еш, патроний гильзаш а дукха цІеста тІамаш а кхаьийтар оаха Серго Орджоникидзе тІадиллараг1а. ТІеха кхоачама чІоагІа а дукха дукхагІа а болча деникинцашта духьале латта низ діа ца кхоачаш Моздокера НегІий ара гІолла Астраханагахьа діабахар дукхагІбола цІезскархой. ХІаьта, тха партизаний отряда тІадожадаьвар деникинцех шин-аргІа юкъе лоралча дакъа лоацаргдолаш СоагІапча ціаха.

Шин оагІорахьара бар моастагІчун кхерам Малхбузехьа черсий оагІорахьарен Къуьлбаседехьа Маьхмадхитіа уллача Вознесенскегахьарен. СоагІапча герз дела де йиш йолаш мел бола нах юрте цисте вІашагІа а теха моастагІчоа духьала оттара хьаьтъехьа махаца дагавоалаш вар Тоархо-хьажа. «Мартасовера хьа Охлой-юртах чарх а даьнна Курпа-Іам тІара гІалгІай отараш а діалаьца цахеддаш еттаи [illegible] топаш а йоалаш. Къасийла чухкоачаш [illegible] ТІемала царна а хьала бахаб Инаркъерен Доланоарен нах Шин нов[illegible] ба хилча дарлдаш [illegible] аьнна Инаркъера Хамги[illegible] Эздалби - хьажен [illegible] Хьаде - хьажен баьхача хана.

ГІАШЛОЙ отрядаш Вознесенске оагІорахьарча кхерама духхьала діа а отта[illegible]. Тоархо-хьажа керте ва[illegible]ла тха дошлой отряд аьттехьа гІолла гадоахарг Охлой юртагахьа ахар. Цу юрта діахкоачаше а тІехьашкахьара тІа тІом болабир шин біаь гаргга дошло волаш йолча тха партизаний отряда. Инаркъе оагІорахьара Долаковрчен Инаркъерчен партизанаша етташ. аьтта оагІорахьара оаха етташ юха Муртазове чухкайсар оаха цу дийнахьа деникинцаш. Дукха, геттара дукха сайтий боабеш. говраш а тІехьа йоккхий топаш кІалъюташ, къонахчал деха топаш Іоккхусаш байдда кІалхарбаьлар моастагІий.

Цхьабараш боабеш, дукхабаранна човнаш еш эзнаш хилар партизанашта а. Ишта майра духхьала эттар деникинцашта шин-аргІа юкъера нах.

Цхьабакъда. Берса юрта гІолла цІермашинаькъаца боагІача деникинцаша цу деношка діалаьца хиннайр Іаьсарен Буруви. Доланха-Юртарча, ТІой-Юртарча, Эккажкъонгий-Юртарча, Сурхотіарча наха, БуротІарча цІе гвардейцаша, болхлоша чІоагІа духхьале аьяле а хІама хиннадацар. Низ тІехболаш вола моастагІа когаьийавир Серго Орджоникидзе, черсий, хІирий, казаний революционераш гІалгІай нохчийи лоамаша тІехьашка баьнабар. Тха юртара Тоархо-хьажа а волаш МатІалбикерча юрташкарча партизаний кулгалхой а дукхагІбола шин-аргІа юкъера партизанаш а цига діабахабар.

Юххера а Москвера новкъестал хьалхаьвача вай мехкара лелхабир деникинцаш а кхыбола Советий Іаьдала моастагІий а. Цу тІемашка а хьнаре дакъа лоацаш хилар дукха тха юрташкара цІе партизанаш.

Ишта низткъала, моастагІашта духхьала лира къовсам лоаттабеш хьадаьккха. цул тІехьагІа мехка толашагІбола къонгаши мехкарийи шоай са деха фашистий гІаьрадошта духхьала эттаʼ лоралаь за Сийлахь - боккхача Октябро хьакхелла дола вай ираз вахар. Даймехка тІем тІа вииний са вокккагІвола ваІ Осман, цу тІем тІа дакъа лоацаш хинна тІема инвалид а волаш ва са вокккагІволча вешни ваІ Мурад. ХІанз вай социалистически Даймехка сатем лорабеш ба са къонгийн мехкарийи къонгаш.

Советски хІара цІагІа гуш да Октябро деана ираз. Со къона волча хана нахагара говр, нуср е тІадухьа барз бъа дийха мара хьоашолгІа баха йиш йоацаш бар дукхагІбола нах. Діахьаийал хІана наьха боахамашка уж чудахача фусамашка, чурча кІамашка. Са хана хьата а йиш [illegible] мел хиннар тахан хІара сагата долаш да. Берригаш цхьагарра боньо йолаш ба Дэкъха нраз да на! Вайа хІаране — къоначо а къаьнача а дораде деза иа.

Хь. МЕРЖОЕВ,
граждански тІема доакъашхо, пенсионер.
СоагІапче.

Октябрьски революце орден лелаераша дувц

КЪ. ГАГИЕВ

«Ачалуки» яхача совхоза тракторист

Советски сага эттара дезагІа а хьамсарагІа а да бераргача мехко дездеш дола Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 65 шу дизара цІей. ХІана аьлча, Октябро хьакхелла да советски халкъий тазанара ираза вахар, цун лире сердал телаш а вай діахьача пер віа кхоане.

Вай вазара закон а хинна діаэттад деза цІейш дикача гІулакхаш ца белгалдоаьмига. Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдарца дезду аз а са новкъосташа а укх шера из доказа цІей. Цунах оаза доккхал а ду.

ХІанз тхо да «Ачалуки» совхоза ка бола элаташ діадуеш. Кхо сеанка тІехьатесса а аз лелаеш мола элаташ діадуе агрегат. ХІанзлехьа 1200 гектара тІа діадийнад оаха элаташ. Царех цхьа эзар гаргга да раш аз а соца бола беча сейльщикаша а діадиннад.

ТкъоагІа шу да Йоккхача Ачалуки аз трактористалла болх бу. ХІара шера белла дехараш дизза кхоачашдеш къе беш бола болх цІена беши къа а боагІа со.

Кхачан программе кхоачашъеча боккха поаркІам болаш да техникае бузза пайда эцийга. Са віаштІехьадоал айса лелаеча трактора дика пайда эца.

Укх шера планах совхоза кхоачашдеча деррига белхаш аз лелаеча ДТ-75 трактора кхоачар 1050 гектар діалоаккхаш дола условий оаха ХІаьта итт бетта 1900 соагІа гектар діапоарІаш дола оахам эулаш болхаш даьд аз совхозе.

Ишта лакха оасалле йолаш болх ба віаш тІехьдаргдаций са трактора лаьттІа Іунал деш ца аьлча. Къаьстта терко ю аз цу гІулакха. Ханнаьха мельонна оахал чІоагІъю, цІенъю, аьтта хьеж, хьы эшап ду. ВІалла біу ца хьомаш леладу аз сай тракторэша Іунал дела. Цо са аьттув а боаккх.

Деза цІей да ер шу билгалдолаш [illegible] цаш дар а — СССР хьаьь 60 шу дизар Цу цІейта шин шера хоаме кхоачашъе кепда социалистически декхар тІейнд аз.

СЕНАХ ЛАТТ ТОЛАМ

Сунженски района Ленина колхоз рентабельни боахам ба. Из тІа тІа тоалуш, дегІаболгІаш латт. Къаьстта боккха толам баьккхар укхаза пхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шера духхьашха 71 эзар сома цІена пайда бар.

Тха корреспондента денначи хаттарашта жоп ду колхоза профкома председатела Амагов Вахас.

Мишта лоархІабу колхозхой укх юбилейни шера шоашта хьалхашка латтача доккхийча социалистически декхарех?

Кхачан программа кхоачашъяра хьинаре къахьегар хІаране декхар да. Из кхоачашъеча укх шерре а лоархІаме дакъа юкъедахьа лаьрхІад тха къахьегамхоша.

Дикача соагІатаще накъалахар тхо Нохч - ГІалгІай автономе 60 шу, из шийлоІамагІа Россена юкъеяха 200 шу дизара. План 24 центнер йолаш хІара гектара тІара чуйийнар 33 центнер кІа. Из бахьан долаш укх шера колхозо паччахьалкхента декхар планал соагІа 910 тонн лат. ДукхагІдола латташ хий дехкаш доацдаше а геттара лакха хьувкъам баьккхар тха хьажкІаш лелаераша. ХІара гектаро елар 60 центнер соагІа фуальяьха хьажкІаш. ХІаьта уж итт балха дийнахьа чуйина а яьхар.

ХІанз тха ахархой сихбенна генараш чуоцаш ба. Уж а дика хиннад укх шера. ХІара гектара гІара чудахь планал соагІа 4 центнер генараш.

Толаме къахьегаш хьабоагІа укх шера тха хьайбаш лелалераш а. ТІехкхоачашъльй паччахьалкхента ийс бетта шурен дулан дохкара планаш. Планал соагІа паччахьалкхента дехкад 11 тонн дулх, 34 тонн шура. Діадахача шераца ниисйича хІанз хІара дийнахьа 1200 килограмм дукхагІа шура діайохьийт колхозо маслозаводе. Ишта, хьайбаш лелалераша шоай декхар толаме кхоачашдар чІоагІа гІадаугаш гІулакх да. хІана аьлча, хІанзалча колхоза гІулакхаш кхатетташ, тІехьабучарех лоархІаш бар тха хьайбий боахам.

Лоамца аьлча, рентабельни долаш, пхьатарра дина лелІадоагІа укх шера боахама деррига а доакъош. Тхо дита ра 150 эзар сом цІена пайда бе

Тохам баккха итть лац укх шера сайна човлахеча хаоттама хьалашка хІаьта а Бакъда, шун колхоза къахьегамхой низ діахьвчар укх шера а лаккха хьувкъам баккха МалагІа да цун бахьанаш?

Укх тІехьарча шерашка дикка лакхьеннай боахаме латта лелалара культура. Деррига а кхашкара балхаш агротехнико діадехъача тайпара чакхдоах. Колхозе болх беш дики, кІоарга знанеш йолаш специалисташ ба. МеханизатораІ дукхагІбараш балха йоккха опыт йолаш, латтанцара болх дика бовзаш бола нах ба. Укх шера ялата хьажкІаш чуоцеча пайда ийнар ялат хьокхача «СК-5» яхача комбайнех. «Херсонцаш» санча сиха-м лелац уж кхой тІа, цхьабакъда, цхьа хІама ца донташ еррига хьажкІаш чуоца віаштІехьдоалийт. Цудухьа колхозо укх шера хІара гектара тІара 60 центнер фуальяьха хьажкІаш чуйицар.

Цхьабакъда, керттера бахьан нах хьинар кхо ца деш, ден а бус а къахьегар да. Ца ховш аландар аз бус а, хІана аьлча хоза латтача ханех бизза пайда эцар духхьа шин сменагІа болх беш моттигаш а нийсъелар укх шера. Къаьстта дукха къахьийтар тха механизатораша, комбайнераша. ХІама діаала да делаш массала а тІехдика кхоачашбу шоай болх Октябрьски революце ордена кавалера Элиханов Вахас, коммуниста Мазаев Муртас, цІи хозача механизатора Какаев Камалу, Жавбатыров Сульяна, ишта кхыбараша. Шоай декхар тешаме кхоачашдарал соагІа цар цхьаддаш уйла ю балха керда формаш юкъейоалаяра.

Балха итогаш хІара дийнахьа ю. Уж діалрю бригадашка латтача хьокхамий улгаш тІа. ДикагІа къахьийграш белгалбоах ахчан премешца, цар сийна кхой тІа археш «Молнешь». Когало яьнахача звенона, бригада сийна колхоза конторa кса урагІйохийт Ше байрах. ХІанз из урагІьаьхитай аьдь оахаш йоаллача Элиханов Вахас кулгалдеш волча звенои сийна.

Цхьакха а моттиг нийсъялийташ оаза дина къахьегар белгал ца воалхаш. Цу гІулакхаши балхацара нахьха белам совбоалаш, лакхьо къахьегама овсарле.

Х. ШАДИЕВ.

1. ГРОЗНЕРА КЕРДА ГІИРСАШ

Ди-денгара че довла шерлуш, хозлуш йоагІа Нохч-ГІалгІайчен столица город Грозный. Таханарча хано діа мя декхара хьальеш латт дукхаза віаштІардаьча цІеной барча комплексаш, цу дьяьетинаш, берий беппамаш-лелеш, школаш, кхыбола бытен культурам учреждениеш а йолаш.

Цу гІулакха къаьгга масал да Грозне «Олимпийский» яха микрорайон хьальеш хилар. Дукхахача шерашка Грозне бахача наха а тІехь йовзаргйоацаш тоаль, хозъль, керда цІенаш хьалдаь діаэттай В. И. Ленина, Г. К. Орджоникидзе проспекташ. В. Маяковске цІерагІа посёлок, Черноречье яха посёлок, Р. Люксембурга цІерагІа, Первомайски улицаш, кхыбола моттигаш Тоа а лаь болх бе доладеннад «Родина» кинотеатр, хьалдаьха керда «Россия» яха кинотеатр, хозъьлый «Кавказ» яха гостиница, хІаьта машинаьнъа вокзала уллув хьалъеш латташ керда гостиница и Главпочте вепачоа гургьа керда оттаяь лакха стела.

Ишта хозъенна, тоаенна накъаенай Октябра 65 шу дузача цІейна вай город.

СУРГАШ ТІА:

1. Микрорайонера нах чубаха цІеноаш. берий беш
2. Главпочта уллув латта стела.

И. ПЛИЕБА сурташ.

Октябрьски революце орден лелаераша дувц

А. ПУТИЛИН,

ЧИУС-а Грознески [illegible] конструкцеш еча завода электрик

65 шу даьнна Сийлахь - йоккха Октябрьски революци яьнна. Дукха хе ю из. Бакъда, хан турпала советски халкъа карагІдийна[illegible] Іалаьмате доккха [illegible] да. Атта доацдац вайна, амма еррига лапонаш лоеш, дуьхьеленаш бозаеш хьадаьккхад вай укх иразеча тазанега. Ленина парти хьалха латташ.

Со кура ва коммунизм хьалъеча гІулакха юкъе са діамига дакъа дилара. Аз болх беча заводе дукхагІа болча богІлоша укх деношка кхоачаш даьд шоай социалистически декхараш. Укх къахьегама толамаш цар заеду дезача цІейна.

Партийни бюро секретара заместитель ги[illegible] са дуьхьа къамельлаш хул тхоай боагІлоща. Ма доккхал ду цхо вай Даьзанах, ма дукха бираал йоах Коммунистически партена, цо советски сага еча йоанзонах. Тоьал за а со укхаза белла вола марзал беча цхьа электрик а волаш. Нагахь санна, аз сай денхараш доагІача басса кхоачаш ца дом, новкъостий балха Іаткъарг да из. ХІана аьлча, еррига механизмашка хьама везаш со ва Бекетонзама ба болх. Из аз [illegible].

Даьзено дакха мах баьб са балха. Сона еннай Октябрьски Революце орден. Ленински юбилейни медаль. Даьза кхы а тоаллара дезонга хьинар, говзал, опыт діакхар. — ишта кхетаду аз сай коммуниста декхар.

Даьй сийлен традицешта тешаме ба

НИТТАШ шерашка віашагІа мел дийттараш лорадела, дикагІен маьхен мел дола хІама хьатІакхувча ноахалга діакхоачадар — «Красный молот» яхача завода партийни комитето кулгалдеча общественни организацей балха тІа керттерча лоставех цаІ.

Къаьстта чІоагІа уйла тІайохийт укхаза хьехамчал дегІ кдовладаран тІема - патриотически кхетам баларан, даьй революционний, тІема, къахьегама традицеш ебаяра.

Цу балха тІа хадданза лохаш я керда формаши метолаши. Цудухьа мероприятеш віаштІехьйоавхараш массала а уж сакъерламен пайданеи хилийта гІерт. Заводе традиционни а хинна діаэттай къонача допризывникий кустовой клубе еш йола заседанеш. Цул членийн къонача болхлой. базови ПТУ-5 декьархой торо хул заседанешка тІема, парте, комсомола, къахьегама ветеранашца віашагІкхета.

Уж віашагІкхетараш массала а чІоагІа теркам тІаолаш хул. Катирхоех мала хургва кортош кІайденнача ветеранаша 20-ча шерий комсомольний вахарера тамашийна истореш, стахановски болмаж. Сийлахь-боккхача Даймехка [illegible] шерашка тыле баьча балхах, шоашта тІем тІа карагІдийннача хІамаех дувцача хана уж бебашха ца хеташ'!

Цу тайпара заседанеш оаха царех ма аллара. «Квенахчала урокаш» кхачъкхачча хул «Красный молот» завода истореи къахьегама сийлени музее. Укхазара хІара экспонат, фотографи, документ — ца завода истоpe цхьа чІегІ-н, ца сага биографе цхьа дакъалг да. Укхаза гулаьь хІамаш къаьстта [illegible] и ветеранашта, шоай кулгашца хІанзарча заводз лата е[illegible] белпен [illegible] шоай новкъостий цар дагабохийташ хиларах тарра.

Цхьабакъда, хІара керттерчар фуд аьлча, из да ветеранаша шоай беселашка [illegible] фактани цар баьхкен хилар.

[illegible]

ТІема шерашка завода керттера технолог хиннача Петр Андреевич Игнатова [illegible] шоахоашта зайнар [illegible] гІолараш доачаш высача хана тІаэттача халача хьале шераша мишта баьхаб. Нийсбетеша [illegible] лоархІаме ю кхетара хаза хусхьер. Нагахь санна музее ховхьа оттаьь цу шерашкара тІема [illegible] а цу шерашка станкашта хьалхашка латтача віаьхийн пайда сурташ а хиннаденаре

Къамаьл сакъерламе хилар къахьахча суpташ тІара дукхха нах вансийча наха бовзаш хиларах. Уж бар хІанзара цар хьехамчаш, ахнайтта цу мара дагахь шоаш бол[illegible] ча хана станокашта хьалхашка латта. К. Н. Шиданова.

Т. Г. Алексуенко, П. Н. Громенко, П. А. Зиньтов.

КатирхоцІа віашагІкхетача чІоагІа безам а болаш вогІа массаза а хьалха слесарь хинна, хІанз керттерча технолога отдела вокхагІвола инженер К. Н. Мосякин, хьалха керттера технолог хинна, хІанз пенсионер вола П. А. Игнатов, хьалха слесарь а цул тІехьагІа бехктокхаме партийни болхло а хинна Б. Ф. Сайко, йоккхача болхлой династе членаш Н. П. Подиен цун воша Советски Союза Турпал А. Д. Подиен, дукха кхыбараш.

Цар дешаш боккха хьехама низ болш хилар сенах латт аьлча из латт, цар мел дувнараш деша тоаман тІахьехам беши деаниш, цар лайнем сагото лелаяьи хІамаш хилараx.

Дивизиядоацаш дег чу дихкар Советски Союза Турпала, летчик-испытателаца К. К. Коккинакица, дукхача тІема ислейни маршали автореша Э. А. Монтезинаца, Сийлахьбоккхача Даймехка тІема шерашка Къилбаседа Кавказ лорадеш баьча тІем тІа дакъа лаьцараша 4-ча маневрении воздушно - десантни бригада, 300 М[illegible] стрелкови корпуса ветераноши полка, 10-ча гвардейски стрелкови корпуса ветерачинна тІема ветерании [illegible] болхлой віашагІхетар.

Катирхоеца [illegible] тар хиннача тІехьагІа, [illegible] отзывни книга тІа [illegible] тІера [illegible], цига боадбараш Даьхен иназ баьхан [illegible] шоай цІиІ Іоьахийтараш дагабахкарахи лархІарахи хІанзарча кхоахала дег тІара барам салаш.

КЪОНАБАРАШ Даьхе лоралий [illegible] ка діаэтта бола ха хьагІахоах. Из массаза а дег тохадолийташ бола событи хул. ХІана аьлча, цхьадала, даь цІагІара [illegible] гІа, ІамагІа дола къахьехарах из хиларах. Сакъердолийташ хиларен хег цу хара тІадуу[illegible] бола бехконнам. Ц[illegible] соагІа, дезача моттагІашцара, Іемача хьай балха моттигашара къаста а заш хул.

Боккхача [illegible] шоай къонгаш боахам [illegible] [illegible]

[illegible]

ра еласьна юхь йолаш деникача зизаша хургволза тІемахочоа дувц. шан гІулакх даь а ваьнна из [illegible] тІехьагІа цунна укхаза доттагІий йоахаш йоалхем кораймгІарийнлтах, [illegible] шоай новкъосталлеж доттагІий оагІ[illegible] дездаха ниш йолаш из хилараx.

Массаза а яхар мо, хала нах ишта безбаь Эсклре наьабоахача хана къамаьл [illegible] кагра дешашта дерекотора заместитель волча В. Н. Кравниина. Из ше, хьалха хинна токарь, базови ПТУ-5 кхеньар. шийлара гойтача дикача гІулакхашца. Заводе хьаденача вахарца, дoкхача толамашца доаг теншалеш. барт тайна интернациональни коллектива кхерра боккха хьехама низ телаш бола хьехам ба. Цу минуте [illegible] чІоагІа лоархІаме да ше цІенарга массаза а хьежаргбола, цайта писмош кхухьийтала нах бахача цІагІа [illegible] діамигача сага [illegible]

[illegible]

Цу хьакъехьа дийцар сона [illegible] тІехьагІа заводе хьалха шоай хиннача моттигашка юха балха баьхача тохараш С. Ахматханова, В. Дударова, Б. Алтыновa, В. Дударова, Л. Россевe, С. Кашибаева, Г. Зиватова, С. Батагарова, Б. Сабинскина, Н. Захова, В. Шендерова, А. Дьердева, А. Катирова. Царех дукхахачар шоай [illegible] кхьхмачий [illegible] кхерчен [illegible]

[illegible]

О. МАРИТЧАК

[illegible]

СИЙЛАХЬА ХАНАШ ДАГАЛУВЦАШ

Цар цІагІа цу вазарах матте уллаш кхелеа из. Тахан тха газета оагІонаш тІа шинна дезадоагІачоа дувц Нагадиева Иллар Кабеа.

Девтъа шерал дикка ІІахьиоа а город Назрена [illegible] Нагадиева Илсар Кабе. [illegible]

ХЬУЛИЙ яхача лоаман юрте дехаш дар тхо цу хана, хІаьта со діамига яр, итт шерага кхаьча а яцар. Тха дезала сан соагІа кхы а кхо воша вар. Исьхьаг, МурцІал, Ибрахим. Цу хана оахарг еча Заьлимаза [illegible] [illegible]

[illegible]

ЦХЬАЬЖХА, сай дега деза хета хІама а дувца бе зем ба са гІражданска тІом латта ха яр [illegible] Арахье, шьера мотигешна тІемаш латта а тха доьхача Хьуло сатенна яр. Из дар [illegible] [illegible]

[illegible]

Цу хана [illegible] цІагІа кулар Г. К. Орджоникидзе, цун сесаг Зинаида, царна діадаьнна къаьстта цІа дар. Цу цІагІа царел соагІа дулаш яр тоам болаш йола царна хьайна кхелсаг, тІаьта Саша, Юра аьна цІераш йоацаш нах а бар.

[illegible]

Хьуле діасеплар из. ХІаьта, цун бараньаш чудоле чемодан а цун ветар а [illegible] шиcар.

[illegible]

К. НАГАДИЕВА.

ХЬАБИЙЛЛАЧА НАЬКЪАГІА

БІУБЕННА ГІА БОАХ

НАЗРАНОВСКИ района «40 лет Октября» яхача совхоза хьайбаш леладераша къаьстта доккхий толамаш доах сиплахь йоккхий юбилеяш йолча карарча шера. Діадахача итт бетта планагІа йоккха йоагІар 1320 тонн йолаш паччахьалкхенга 1440 тонн шура ехкай. Діадахача шера цу юкъа ехка хинначунца нийсйича 215 тонн дукхагІа я из.

Керда наькъаш лех совхоза кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша шоай хьайбай бовзам легІбоалабара а хьайбашкара хьайоаккха продукци дукхагІа хилийтара а. Цу гІулакха хІара шера механизатораш оарцагІа а баьхе шортта гІожен моашеи доакъар кийчду, шоай Іулашта юкъе дукхагІа шура луш дола доаким хулийта, республика хьалхалаттача фермай опыт юкъейоалаю. Цудухьа фермашкарча къахьегамхой низаш діакхоач шоай декхараш толаме кхачашде а хьайоаккха шура тІа тІа дукхагІа хилийта а.

Иштта, дизача шера планагІа яккха йоагІар 2100 килограмм йолаш діабахача итт бетта хІара Іаттагара 2030 килограмм шура яьккхай цар. ХІаьта дукха хІама ца эшшаш еррига паччахьалкхенга йоха шура цхьоалагІча сортах а я.

ТОЛАМЕ кхоачашъю совхоза хьайбаш леладераша укх шерара паччахьалкхенга дулх дохкара план а. Діаяхача юкъа планагІа докха доагІар 290 тонн долаш цар дулх дехкад 380 тонн. ХІаьта кхы тІа а 10 тонн дехкача укх шера из дохкара план кхоачашъяь а бовл уж. Белгалдаккха доагІа соахарчунца нийсдича укх шера дехка дулх а 50 тонн гаргга дукхагІа хилар.

Пиъ ферма я совхозе доахан кхоабаш. Цар коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хадданза хьалхе йоахаш хьайоагІа Аушев Іумарий Іаьлас кулгалду № 3 йола шурий ферма КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо чІоагІъяь Кхачан программа кхоачашъеча шоай низаш діа ма кхоачча дакъа юкъедаьха тІерташ мъахьег укх шера цу ферма доаркаша, скотникаша, специалисташа. ХІаьта шоай планаши тІаиниа декхараши толаме кхоачашдеш хьа а боагІа. Иштта, итт бетта планагІа яккха йоагІачул 40 тонн шура дукхагІа а йоаккхаш 112 процент кхоачашъяьй ферма коллектива паччахьалкхенга из йохкара план.

Карарча шера нийс бетта хьайбай продукташ дукхагІа яхарах кийчъярах республика фермашен бригадашен лелаьнча юбилейни социалистически яхье котъяьнарг лаьрхІача цу ферма коллективана КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома еьмпел а луш «НГІАССР 60 шу дизара» цІерагІа йола ферма яха цІи еннай.

Хьинаре къахьег совхоза дукхача доаркаша, скотникаша. Царна юкъе дукха ба укх шерара шоай планаш кхоачашъяь болхлой. Иштта, цхьайтталагІча пятилетка кхоалагІча шера чотагІа къахьегаш я № 3 йолча ферма доаркаш: Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета депутат Дзаурова Долатхан, дукхача хана дена хьаьнала къахьегаш хьайоагІа Къахьегама ЦІеча Байракха орден лелаеш йола Олигова Матрена. Къахьегама Сийлен III степена орден еина Дзаурова Мадинат, діадахача шера 5 эзар совгІа килограммий укх шера хІанзале 3200 килограмми хІара беттача Іаттагара шура яьккха «Знак Почета» яха орден лелаеш йола № 2 йолча ферма доярка Даурбекова Зина, Балхаева Дуги, кхыбараш.

Хьайоаккха продукци лох а ца йолийташ, диза долаш шоай хьайбашка Іа даккхийтара мел эшараш деш боахи хІанз совхоза хьайбаш леладераш Іан замалахь а шоай декхараш толаме кхоачашдеторо йолаш ба уж.

С. АУШЕВ.

СУРТАШ ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) «40 лет Октября» яхача совхоза № 3 йолча ферма дикагІбола доаркаш Дзаурова Долатхан, Олигова Матрена.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Октябрьски революце орден лелаераша дувц

А.-ХЬ. ЦЕЧОЕВ.

ЧИУС а ДСК комплексно-монтажни бригада бригадир, РСФСР заслуженни гІишлохо

Нохч-ГІалгІайчен автономе 60 шу дизара, нохчийн гІалгІайн шоай лоІамагІа Россена юкъебе ва 200 шу дизара сийне оаха тІайийцадар керда социалистически декхараш. Таьан сона дича хет, коллективо уж декхараш диза кхоачашдаьд ала йиш йолаш. ХІаьта Сийлахь-боккхача Октябра 65 шу дизара сийна тІаьйца декхараш а кхоачашдаьд тха бригада.

Миштта аІашІеьдоал уж толамаш даха? Сога хаьттача, керттера дар да коллектив барт тайна хилар, беча балхах хІаране дог лазар, белхачун сий лекха леладар, шийн боих тІеадина зар. МоллагІа ше хьаду хІама тесса ца а деш, керттІа да деза Іа дог лазаш хьадаь тІаьма белгала хул. Иштта бола баш ба са новкъостий штукатураш Евсанова Антонина, Бананаева Яза, электросварщик Лапанский Владимир, монтажникаш коммунист Зариев Хьасан, комсомолец Яхъяев Висит, кхы дукха бараш а.

Черноречье Карабулакски улицагІа 142 квартира йола цІа дотташ йоалл тха бригада. ПхалагІа этаж йотташ да тхо тахан, хІаьта шийн заннахьа из цІа хьалдергаларах тхо аІалле шек а дац. 29 сагах латт тха бригада. Массеи къаман нах боахк цхьа дезал санна барттайна аІаши улув боля бош. ТІаккха укх цІагІа а бахаргба тайп-тайпарча къамах бола нах. Іалаьмата хоза, дика а еп а докъаш бахаргба уж. Из — Сийлахь-боккхача Октябрах даьнна доккха бернат да.

65 шу мара даьннадац «Аврора» йоккха топ яьнна. Цу поацчача хана мел гуеиабеннаб вай мохк, мел дегІаенай промышленность, юрта боахам, мел чІоагІбеннаб советски къамий барт, цхьоагІо. Цун дола тешал да укх шера СССР хьаль 60 шу дизар.

Тха интервью

КОЛЛЕКТИВА СИЙ ЛОРАДУ

Юбилейни яхье шоай коллективана котало яккха наргІдаларах дувцила дехаш тха корреспондента даьча хаттара жоп луш ва ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» завода партбюро секретарь Муталиев Султана Салман.

— ХІанз районе а республике я хила делаш дола хІама санна хеташ ГІамц гІалгІай сий долча революционера Ахриев ГІапура цІи лелаю тха предприяти социалистически яхье хьалхалаттача коллективашта юкъе хулга. Иштта, аьттув боаплаш чаккдовинзаш латт оаха вай республикана кхоача юбилейна дола ер шу а. Карарча шера бартхІалла республиканска сийлен Улга тІа діалахьяьй тха завода коллектив. ХІаьта нийс бутт баьнначул тІехьагІа Нохч-ГІалгІайчен автономе 60 шу, нохчийн гІалгІайн шоай лоІамагІа Россена юкъебаха 200 шу дилара сийна доаттаьнча яхьа итогаш йича хьалхара моттиге КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома памятни ЦІе байракх хьожайир тха коллективана.

ХІаьта наргІдаьначох лаьца цифрашца дувцаш хилча белгалдаккха деза продукци дохкара а йохкара а планашІ дика тІехкхоачашъеш санна къахьегама овсапледе лаьхьяра задани 109 проценти нормативно-цІена продукци кийчъяра задани 100,9 процентах кхоачашъе тха низ Діанхьачалга. ТІаккха цу тІехьарча тьохкамах аьлча тха йолчул дикагІа къахьийга республика а тха министерства а машинашъечарца юкъе цхьаккха предприяти яц.

Из деррига атта хьахина дац. Коллективе шерра болламаш даьржадар мехка а республика а юбилейшта къахьегама совгІаташца накъабахара. Яхье баьнна къахьегаш бар бригадай, участкай, цехий коллективаш хиина ца Іеш хІара къаьст-къаьста болхло а. Завода партбюро, профсоюзни, комсомольски организацеш дика кхетадеш я хІара къахьегамхочун балха гІулакхаш, цун къахьегама дисциплина, общественни вахаре цо гойта хьинар теркалдеш, воагІар хоаставеш, харцахьнар юхатоаш ца хуле юкъара декхар кхоачашдеча толам баккха йиш хургйоацилга. Цудухьа оаха Іалахьиате чІоагІа терко ю балха итогаш законахьа ара, котбухьараш материально а морально а белгалбахара йолча тайп-тайпарча методех тІа-тІа шерагІа пайда ийбара.

Иштта хІаране дикагІа къахьега белам хургбола дика морально-психологически хьелаш хьаде аІашІехьаденнад тха начальник Газаборшев Османа Мусса, парторганизаце секретарь Торшев Хьусена Бахьаудин йолча № 43 йолча цехе, начальник Цуров Хьажмурада ТІахІир, парторганизаце секретарь Аушева Лила Абадиновна йолча теплосиловой участке, начальник Беков Махьмада Борис, парторганизаце секретарь Хатуев Джамалда ТІахІир йолча инструментальни участке. Оздоева Аюпа Хьавас кулгалдеча слесарийн хІанз НГІАССР 60 шу дизара цІи лелаеча Муталиев Баболе Марталиъа кулгалдеча токарийн бригадашка.

Укх шера шийн хьадда лоетам болаш бар коллективана интернациональни кхетам балара. Халкъий доттагІал чІоагІдапа тІабертабаь беш хинна болх. ТІа-тІа чІоагІлуш доагІа заводо Кавказа кхыча автономни республикай цийна тара йолчи предприятей коллективашца лоаттаду бувзамаш. Віаши доттагІал а лаьъ а лелаелга, цхьана аІашагІа а кхеташ балха итогаш яр, профессех дикагІбараш белгалбахара конкурсаш чанхълар, художественни самодеятельноста доаньашхоша концерташ уттадар массазара гІулакх а хиина діаотташ латт абхазски «Сухумприбор», нальчикски «Севкавэлектроприбор», грозненски «Электроприбор», Орджоникидзевски автотракторни электрооборудоване заводий коллективай. Февраль бетта тха заводе аІашагІкхийттар цу предприятей векалаш. Цига цар Ліахо яхь лелалра договор чІоагІдир. ТІаккха дукха ха йоацаш юха а цу тайпара аІашагІкхетар хилар — хІанз Орджоникидзе.

ЦхьайтталагІча пятилетке заводе тІагІерта къовсам лоаттабу производствана еш йола интенсификаци діахо чІоаргьяр, продукце дикал лакхъяр, бригадни метод шерагІа юкъедугар дукха. ХІанз коллективера 70 процент белхлой цар йолча бригадагІа болх беш ба, предприяте юкъера продукции къахьегама пха са бола уоалыши тІататт. Ер шу чаккдалехьа вай мехка хІанзалца цу хинна электросварочни машина арахецийта карадерзаде дага да тхо.

Тиъ шу мара дац тха завод болх бе волаеча. Наздрана йисте ташача ара хьаьъаь из ГІалгІайчен индустре флагман а хинна діааттай. Цу юкъа массехказа дегІаенай цун производство, шийн продукци діаухийт цо, вай мехка дукхача министерства ахийта цо іеш. доалой арахьарча тиъаь итт совгІа паччахьалкхене.

Заводаца цхьана дегІаенай цун къахьегамхой. Хьаькимчан гІалгІай а кхыча къаьмий наьхий а болхлой дианасеш. ХІанз цехашка цхьана уллув діа а этта мара сесаги хиларал совгІа цар къонгаш, мехкарий, несарий бІартабайча сагІ цешалаш. ОздоевгІар, ДатиевгІар, ГизатулингІар, НажмедингІар бІаргча декалаш ба предприяте къахьегаш. Оаха иштта доккхал ду лаьккха гоялал йолла юкъара декхар кхоачаІиндеча цІаккха бІу ца къахабеча тхоай аьшха динача болхлоех. Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета депутата, массех орденая медалей кавалера, дукха ха йоацаш «Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни машиностроитель» яха цІи еннача слесарь-лекальщика Котиев Мухьмада Ахьмада, слесарь-сборщицас Берилло Любовь Васильевнас, токара Евлоев Яхьяя Сайд-Мухьмада, литейщика Алмазов Уматтира Белана, слесарь-сборщицас Балхаева Іалал-Рашида Людмилас шоай завода сий лаккха лоатталу.

Цу тайпарча болхлой хьоаьхамца, новкъосталца белха профессеш кара а ерзаеш вахаре йиза шоай моттиг хьа а лаьце діахетт заводе хІара шера бІаьш болча къегирхой керда отряд. ЙоккхагІа йолча ноахален зайнча традицешта мугІахье болаш, коммунизма идеалашта тешаме болаш уж хьалкхебелга шийн керттерра декхар лерхІ предприяте партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка. ХІаьта из да шоай кхоанен цар йоахха ела.

Октябрьски революце орден лелаераша дувц

І. ГЕБАЕВ.

«Красноармейскии» совхоза ялаш лелаеча бригада бригадир

300 гектарa тІа ялаю оаза хІара шера элата хьажиІаш. Из лелаеш лаьрхІа шин звено а бригада. ХІанз бІубенна уж чуеаш боах бригада механизатораш. ХІара дийнахьа бола беш 6 комбайн а ялай тІа. Іэа бригада къаьстачо ялан моттиге ер 149 гектар элата лаьрхІа діанийна [illegible]. Цу участке тІера гектара а лохо гуйньам бовнаер оаза. Юкъара діалаьрхІа хІара гектара тІа ра 30 центнер совгІа фуалаьнго хьажиІаш ялар.

[illegible] гуйньам ялаба аІашІеьдаьнна шолагІа [illegible] а. ХІара гектара тІера ялал 50 центнер фуальнаьа хьажиІаш. Иштта дика яьйна хьажиІаш чаккахь тха совхозе [illegible] тІаьхьар ма итта шера. ХІанз цу участкера хьажиІаш чуеаш да тхо. Цунга оцарла долаш бола 6 комбайнаша. Дийнахьара норма 3,5 гектар йолаш хІара комбайнера [illegible] 4,5 гектар. Механизатораша юкъе аьржача социалистически яхье хьалхе лелаш [illegible] [illegible]

[illegible]

ІИЛМАХОЙ НОВКЪОСТАЛЦА

ВАЙ республике го йиш я даьттІа пенаш долаш, лара йохараж цхьа дакъа дохагІен шолагІдар лаккагІен долаш, харца ийча латташ йола объекташ, зданеш.

Уж санна йола гІишлош тоаяра, діахо йолча хана уж санна дола гІулакхаш нийслургдоацаш йола гІишлош хьалъяра наькъаш лехар — из да тха инженерни конструкцей кафедра йоккха йоацача коллектива керттера декхар. Кастта тиъо шу дузарга Грозненски мехкдаьтте институте тха кафедра аІашагІъелла. Цу юкъа тха болхлой новкъостала, цар кийчъяьча Іилман разработнаех хьалъяьй, тоа а яь эксплуатаци ара пайдане хург йолаш юхаметтаоттаьй 90 совгІа промышленни гражданскии сооружении.

Оаха беча балха лоархІам боккха бола къаьгга тешал деш да шералара шу ме доал тха заказнаш дукхагІа дилар. Діаьшийй тха балхах ца тешаш дила хоаш. Кафедре кийчъяьча, аІашагІьелача технологегІа юхаметтаоттаьй Назрановски [illegible] Андерп, МагІал [illegible] дукха тешта хиина гІишлош. Уж санна дукха болаш хьал Грозненски ССР 50 шу дизара цІерагІча химически, Грозненски мехкдаьттен газ чакхйоахача, «Электроприбор» заводашка.

Кафедра дукххача хана къоастаеш йола лоархІаме проблема я йоаний механикей гІишлоний лардаши тахкар Къулбиседа Кавказе, Украине, мехка кхыча районашка дукха гІишлош яра проблема теттара лоархІаме лоархІаш я. Каст-каста нийслу цу лаьтташ тІа хьалдаь цІеноаш, сооружене эттІаш, херивш йола моттигаш. Цу гІулахьа оаха юкъейоаллай гидропривной метод. Цу методагІа елла я керда хьалъеш латтача аэропорта лард. Цу метода хьоиаьй СССР халкъа боахама каргІдийн нарий выставка борзе медаль.

Тхоай гІишлои факультета студенташа хадданза дуац ал инженерни болх массе а хана дуккача хилоинни бувзабенна бола. Иштта, Вознесенски мехкдаьтта діаухийтача станце резервуар оалІоргьяр тоадеш толам боакхаргба ьыша боккьоина дог тиншш заплр гхо. ХІанз аьлча, из санна бола бола вай мехки дукхьашха беш бар Юхаметтаоттае эзар 700 миллиметр аІаши лохьенна [illegible] бола діабол балахьа дукха Іилмахошка бола чакхбаьнхир технически Іилмай кандидата В. С. Ерофеев кулгалдеча кафедра группо. Царна юкъе бар Е. А. Демченко, А. И. Старов, Ок Хон, кхыбараш. Из болх дика чакхбаьннхарах хьакхеллар керда метод, цул тІехьагІа дукха къахьийгар резервуар юхаметтаоттаеш. Дика дакъа лаьцар унказа 4-чеи 5-чеи курсий студенташа. Из геттара дика практика а хилар цар діахо бергбоича балха, майрра инженерни решенеш тІалцаргйола инженераш кхебергба цу гІулахо.

ЦХЬАЬККХА а да са белгалдаккха безам болаш геттара лоархІамен маьхерен гІулакх да хьалхьяьнна гІишлош, йоча а ца еш тадкар. цар дийнла мах бергбоин цуна гІахьожам лоаттабергболен методаш караерзаир Уж методаш геттара пайдане хургья гІишлои конструкцеш арахецача предприятей поточни линешка тІахьожам лоаттабеча.

МоллагІа метод юкъейоалаш хилча цуна тІахьожам лоаттабара хила еш лаьрххІа йола прибор. Уж прибораш хьаяра дукха уйлаш ю кафедра сотрудникаша. Тха лаборатор хьанхоллий 1979 шера СССР халкъа боахама каргІдинарий выставка хьокхаш хиина металла арматура еррига параметраш тохка устройство, цуна хьолаьньар борза медаль. Цун автор ва конструктор инженер Столяров Василий Романович. Из прибор боккха лоархІам болаш я дьала аьшкабетонни конструкцеш йоха а ца еш арматура мел кІоарга я, мел дукха металл да изделе чудолла, цун диаметр, болата мариа малагІа я ха цо йиш хулийтандаь. Цхьаькха цхьан прибора а авторски свидетельство еннай тхона. Дуней практике цІаккха ца хиннача контактни йоацача методагІа тахка йиш я цуица аьшкабетонни конструкци.

ХІанз оаха хьеш я кхоалагІа прибор. Хьалхарчарех из белгалйоаккхаш дар да конструкце чура метала дикал тахкар. Аргда вай, изделе чу яр-ах 18 миллиметр диаметр йола арматура, прибора хьахьокхар 16 мара яц. ХІаьта мичай вож 2 миллиметр? Уж мукхийй. Уж мукхълара юкъ лаьрхІача атта да моллагІча конструкце тешшаме бола бергбола ха лархІа.

Бухсоцилга аьлча, вай мехка институташа тохкаш я 43 целевой программах йола 170 прибор. Царех шиъ, из лакхе ма аллара, авторски свидетельство а йолаш тха институте чотагІа и, хІаьта дукха ха йоацаш кхоалагІьар нийча хилара а.

Иштта хьинаре дакъа лоац Іилмахоша производство деІайоалаеча, гІишлои конструкцеш тешшаме хилийтара декхар кхоачашдеча. Со теш тха студенташа цу балха тІа діахо йолча хана хьинаре дакъа лоацаргхилларах.

Г. Н. КРАВЦОВ,
грозненски мехкдаьтта институте доцент.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ДІАХЕЦАЦ

Нохч-ГІалгІайчен автономе 60 шу, нохчийн гІалгІайн шоай лоІамагІа Россена юкъебаха 200 шу дузача цІейшта накъайоагІаш республикерча промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхачарех цаІ йолча «Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно-экспериментальни заводи коллективана елар КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома памятни ЦІе байракх.

Из толам баккха миштта аІашІехьдаьлар шун коллективана аьнна тха корреспондента Б. Костоева шийга даьча хаттара жоп а луш, предприяте къахьегамен ваапен отдела заведующе Чеботарев Владимир Николаевича дувц:

— «СССР 60 шу дизара — 60 хьинарeча къахьегама кІира» яхача лепгагІа яьржача социалистически яхье дакъа лоацаш я заводера еррига цехаш, участкаш, бригадаш. 400 совгІа йола болхло. ХІара кІирагІа цхьа итогаш ю яхье баьнначаша лаьхача къахьегама толамий. ДикагІбараш беррингешта лабовнийтара діаялду «Социалистически яхьа ІкранаІа», хьокхамин улга тІа. Иштаьа санна моллагІйола коллектив задани кхоачаш ца еш йисанге, цун бахьанаш малагІаш да а хьеже, цун та араюхаш [illegible] та арайоах «Молния» яха листокаш, пенгазет.

Уж а кхы а балхаш дарах Сийлахь-боккхача Октябра 65 шу дузача денга кхачалехьа цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачашъяра шоаш тІайийца социалистически декхараш кхы а хьалха дикка тІехкхоачашдарех рапорт деннад заводерча тхьаь бригада, шин участка коллективна, 210 болхлочо. Цар мугІараш денгара денга шерлуш латт. Шин шера план тІехкхоачашъьеча коллективех я мастераш Шабуев Салим, Мухин Сергейн керте латташ йола участкаш.

ХІаьта тІалоагІача шера чотагІа къахьегаш я А. П. Тимощенко керте латтача радиоаппаратура налийчий бригада, Беселин Алексей Николаевича кулгалдеча штамповщикий бригада, Кузнецова Галина Валентиновнай радиомонтажникий бригада, кхыйола коллективаш. Оасаре къахьегарал совгІа коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча цу бригадаша шоаш ара мел хецаш йола продукци дикен тІехьикен мара хилийташ «ДикагІйола бригада» яха сийлен цІи а лелаеш. эзара хьалха шин шера план кхоачашъьерех я Полтораченко Анатолий Андреевич, Стрельников Сергей Иванович керте латтача платиникий а электромонтажникий [illegible] слесарь Двуреченский Александр, кхыбараш.

ХІаьта завод бІарча хьинцача итт бетта планал совгІа маьхала яьккхай 84 эзар сом мах бола товарни продукци шера тІайийцача декхарех маьхала йоккха еаш хилар 80 эзар сома маьхa мара йоацаче. Дикка тІехкхоачашъяьй шера тІайийцача социалистически декхариц кхы мел йола пункташ а. Итт бетта задане совгІа арахецай 75 эзар сома маьхa нерматкано-цІена продукци, 36 эзар сом мах бола товарни продукци. Заводе еррига арахецача продукцех паччахьалкхен Зикаьа Знак йола продукци 32,4 процентага діа а кхоачаеш, шера тІайийца социалистически декхарал ворхІ процент тІехкхоачашдьаьд. Халкъа мел товараш шера лаьрхІа [illegible] за гаргга дукхагІа арахецал. Отходех товараш хьаьна дола декхараш а тІехкхоачашдаьд. Иштта да [illegible] таханарча цІеиа хийцаь къахьегама совгІаш.

Оргтехьориц [illegible] [illegible] [illegible] 12 эзар гаргга сом [illegible] [illegible] 41 [illegible] [illegible] 3000 сом пайда доал.

[illegible]

КЕРДА КОТАЛОНАШ ЙОАХАРГЬЯ

ТХА СОВХОЗА къ... [illegible]

2. ГРОЗНЕРА КЕРДА ГIИРСАШ

Дукха шинеру нах шоай тайп - тайпарча гIуллакха новкъа арабоала белаш йола моттигаш Цхьабараш командировке болхаш хул шоаллагIбараш — дешаш наоалагIбараш — отпуске е каникулашка.

ХIаьта царех дукхагIбараш сихагIа шоаш ухача бераха дIанхача лоаш хул. Уж дехараш кхоачашде-иштта-аьла мара моташ яцар вай Грозненски аэропорт дика самолеташ хьалгIуттаиш Iохуваш йола моттиг хьаьь хинналле а кемашка хьежаш бол ча наха чуIе моттиг ца хиннарь.

ХIанз дог тIоадоал кхьача городашка дIабоалхача грозненцашка а вайцига боагIача хьашийна а. Дика соцIаш кийдвед пассажираш гIинплошъераш Цхьа бусс совгIа ха а Грозненски аэропорта города из комсомольски ударни гIишлош хьалхара аргIа болх бе йоллийна. Из хьалъечо хьинаре дахьа лаьцад республика дукхача пред-приятеш, организацеш, Москвера «Метростроя» Спецсму отделочникаш. ХIанз хо-ла кийчъянчо аэровокзала комплекса чу наха мел эша хьалаш вIаштIехьдаьхад, са-га бIарг хьиестаи кийчъоь я цо чура а арахьара а.

Наькъа хьашташ дика кхоачашдера лаьрхIа я Грозне В. И. Ленина цIерагIа проспектаIа хьал а аь бола бе йоллача «Орбита» яха фирменни салон. ХIанхехьа дукхача грозненцаша цхьай ухьалара тайп - тайпара магнитофонаш, радиоприемникаш, бос бола телевизораш, радиолаш кхьйола аппаратура

СУРТАШ ТIА:

1) «Орбита» яха фирменни салон.

2) Грозненски аэровокзала комплекса хьалхара аргIа;

И. ИЛИЕВА сурташ.

ХЬАЛЪЕШ Я ЗАВОД

Назране кастта болх беш хургья цхьаькха промышленни объект — сенараша переработка еш йола завод. Из хьалъю шиггарча ПМК 132 гIишлонхоша. Кертера балхаш даь баьнна уж. Электрооборудовани дIатоттаь яьлча завод дIайолалашйтара балхаш доладергдолаш да цига.

«Назрановский» совхоз я цу заводa доал деш хургьяр. Цо докъа а деш молхаш етташ кийчдергда фуна лаьрхIа дола генараш, цул совгIа цига кийчдергда фуна лаьрхIа дола кIан муких

Iимерза хилар керттердар лоархI цо

ОЧЕРК

ГIеза юкъера е гIеза лела йоаги аьшна лоаца а баьккха продавеца хьоаргадаь товар хьанхоадаьча дика хет вайна Цхьабакъда, массанена безаме Iимерза хила атта яц. Вайх хIаране шийшой овлал я Цаl саха воаш чуйненхе, аргIанга а на хьежаш, шийна дезар ийне, дIаваха гIерт, шоллагIбар цхьан хIаман Iурра деш раьгIа воаш ва, кхоаллагIбар. ХIаьта а тика чу латтар массаьа а сабаре хила, хIаране цa тоар де декхарийла ва.

Султыгова Даламбика Аза дика продавец я аьнна соцш юкъаш хеаь дукха за яр. Цун болх а из ше а йовза белам болаш Грозненски гастрономторга № 11 йолча тика чу цхьа а шоара а ваьхача из ийсьа шилар сона. Е профсоюза обкоме е торгте балха гIуллакха лаь хулар из. Кхы юха ца ва дагаволаш со арахьалаш цуна болх беча новкъосташа аьлар, кхы дикагIча болхлоцох лаьна м лалергдац Iа. Из иштта хинналга тIехьагIа гучадаьлар.

Итт класс лекхарах аттестат хьа а ийна. Аза чуенача хьалхарча деношка газеташ хьежаш цун бIарг тIаьттар цхьан хоама. Цо кьоца кхалах гастрономторге болх бе бехар. Цхьан шера тика чу болх а баь. тIадоагIача шера медицински институте деша гIоргья-их со, аьнна лаьрхIар кхолетача йоlo. Из дар цун бера хана деша дагадаьллар Цхьабакъда, цул тIехьагIа шу а, шийтта шу а даьлар, баьдаш Азас шийй професси хулнаьзар.

— Бокъвалдар аьлча, сона-м хаш лор хиннийларе а сe кхы дукхагIа ирал долаш хургьярий, — йоах хIана но. Укхаза болх беча хана цкъа дагадехадац цун шийй професси хуина. ХIаьта цун кьайленаш йовза, болх кхы а дикагIа бе-м гIийртай из.

1972 шера дика, заочно дийша чакхйоаккх цо советски торговле Орджоникидзевски техникум. Iкъонача продавеца иразах хьалхарча денношка деш цун уллув хиннаб торговле йокха опыт йола нах. Тахан а тIехьа баркал яхаш дагалувц цо хьалхара шийй хьехархой хинна Нежлонова Ольга Ивановна, хIанз тика директор йола Аушев СаIадала Iадрахьман, кхыбараш.

Шерагара шерага балха опыт Iоаш, нахапара гIулакх цIаькха а на лохадеш хьенай Аза ХIаьта наха а лу цун сий, лоархI из. Тика коллективо тIехьхьарча лах шера профсоюза комитета председателалла хержа из. Администрацеца цхьана дукха къахьийтад цо тика тIа болх беча наьха къахьегама хьалаш тоадара. Коллективаца дувзадена гIулакх цунга ца кхоачаш да ала йиш яц.

Балхах кхеташ а хьинар дола а йоl 1977 шера торговлен потребкооперацен болхлой профсоюза Нохч-ГIалгIай обкома президиума членалла, цу шера март бетта Москве хиннача торговлен потребкооперацен болхлой VIII съезда делегаталла хоржа. Дог айдена, дукха кердадар дайза, шаьоагIа из Москвера. Укхаза пачхьалкхен торговлен потребкооперацен профсоюзан Централни Комитета членалла хержар А. Султыгова.

Укх шера а шозза хиннай Даламбика Аза Москве. Хьалха — февраль бетта шоай отраслевой IX съезде, цул тIехьагIа СССР профсоюзий XVII съезде. Шанкха дийлургдоацаш цун дег чу диъжар профсоюзий съезде новкъоста Л. И. Брежнева даь боккха чулоацам бола къамаьл. Къахьегача наькха хадданза йоакхо е еза, яхаш цо дувцача хана тхоаех, торговле болхлоех, лаьца дувцаш санна хеташ яьсIар со, — дагалуви Аза.

Шоагlа лоархIам болаш я хIара профессиональни союза, хIара профсоюзни организацие партийни установкаш практически гIулакхаш на кхоачашьяр аьнна бехкаш дьиьнхар съезде. Уж дешаш дIадаладза дагавоабаш я Аза. Профсоюзий лакхерча форумера цIа ма ккхаьчче а профсоюзиа обкоме, гастрономторге республикерча торговле болхлоица вIашагl кхетараш хилар цун. Новкъоста Л. И. Брежнева СССР профсоюзий XVII съезде хьалхашка оттаьнна декхарех лийцар цо. Шоаш коллектива болх мо хулла дикагIа тоабе хьещар.

ДIадахача шера план коллективо декабрь бутт юкъе кхьачача хана кхоачашйир, дадаьел тIех 80 эзар сома маьха товараш а дохкаш. Иштта хьинаре къахьегаш а катирхой коллектив юбилейни шера, 10 бетта планаш тIех хIаналле дукха товараш дехкад. ХIаьта шийца бесса ьь а, план кхоачашьеча керттера дар лархIаш цо а цун къонача новкъосташа а.

— План-м кхоачашъяьла яртьац, — йоах цо. Цунца цхьана цифрашца хьахьокха йиш еце а торгови балха тIа хилалда дархдоацаш цхьаькха да — нах лоархIаш царца безаме хулилга.

Из даьсса хабар дац. Поккхагlйолча продавеца А. Султыговайка бовз шоай тика тIа ухача нахах дукхагIбараш Масела, О. А. Дитятковская — пенсионерка — дукха могаш яц. Нах кIезигбеннача гIоала дIадала цунна лаьп хIа товар дIадула е цхьаь лхача кхалсага цIагIа дIаъхьу. Иштта тика чу латта къона кхалнах хьежаш а дукха шерашка метта ула Д. З. Фонталова а. УйIла ю кагийча берий, царна тайп-тайпара кхача лоаттабе гIерт, биилац тIема а къахьегама а ветеранаш.

Къонача йиlий балха боккха мах баьб пачхьалкхено. Цунна еннай «За трудовую доблесть» яха медаль, из я «Нохч - ГIалгIайчен торговле заслуженни болхлой» коммунистически къахьегама ударник.

Дукха сийлен грамоташ ахчан премеш тийннай цунна. Доникхал де йиш йолаш дукха совгIаташ да Азай. Царна юкъе эггара деза гIуот из лоархIаш да тика тIа баьхха нах раьза болаш дIабахар цар оалаш дола баркал.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Культура хоамаш

АРАДАЬННАД ЭРСИЙ МЕТТАЛА

Нохч - ГIалгIай книжни издательствас арадаьккхад эрсий меттала Плиев Мохьмад-СаIида «Хала урхаш» яхаш дийцаре хьанхера книжка.

Из книжка эрсий меттала даьккхар — московски литератор Мелшак Виктор.

КЕРДА ТЕАТРАЛЬНИ СЕЗОН

Спектакль «Ленинцане» яхача спектакльца хьайийллар шийй 52-гIа йола керда театральни сезон Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен театро.

Шийй репертуара цо юкъейоаллаьй эрсий, советски, доазол дехьарча классика произведенеш вай замара советски, нохчийн, доазол дехьарча авторий пьесаш.

Цул совгIа, тIадоагIача шера тургIйолаш я А. Н. Островскес вежарашта болча Румыгнен драматурге фестиваш. Цига шерра [illegible] лоацергдолаш да театр.

БЕРАШ, ШОАНА

ДIаеслаеннай школашкара туйренара каникулаш. Цу юкъа бераш дикка эстетически сапоIам а болаш сапоIергдолаш «Сакъердама чаркаьалеха, берашта Iалаьмата чIоагIа езача приключенчески жанрах йола спектакль кийчъяй Грозненски цирко. Ерача дийнашка дена хозахеташ цу программе хьожаш ба дезаргдолаш. Цига берий вIашагIкхетар хул Нептунаца, КIайчен Каракеклоунаца, Фантомасаца, Седкъий дагардеунаца.

Белама тIеза бераша цу представлене дакъа лоацаш бола Московски цирка артисташ.

Спектакль кийчъяьр — режиссер-постановщик Аверьянов Валерий. Постановка куратажо — Российски Федерацен заслуженни артист, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист Нугзаров Тамерлан.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН СИЙРДА НИКЪ

Вай республика къахьегамхоша дукха ха йоацаш шерра белгалдаьккхар деза денош: Нохч - ГIалгIайчен автономе 60 шу из шийй лоIамагIа Россена юкъехьа 200 шу дизар.

ХIаьта тахан, опытах хьаьнинараш лоархIаш деахкаш, вайна бIаргагу, мел боккха, белгала исторически гIа баьккхаб Нохч - ГIалгIайчено советски халкъий дезале экономикей культурей, литература, Iилмей искусствой, общественни вахара ерригa оагIош дегIайоалавра даькъе.

Нохчийн гIалгIайн халкъий кхелаш овлангара деш хиййай Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце. Цунца юкъеяьна хинннай культурни революце СССР социализм хьалъяра ленинеи плана цхьа дакъа. В. И. Ленина хьалхаьнкхача цун программа тIа кхача декхарашца цхьана оттадьдар укх тайпара доккхий декхараш кхоачашделга: къахьегаш дола дукха адамаш политикана, знанешта, эстетически дезача хIамашта тIадергIадара мел эша хьалаш вIаштIехьдоахилга: вай мехка захача дерригача къачийи народностийи культура сиха дегIайоалаелга; коммунистически кхетам балара халкъа образоване, Iилма, искусства, культурно-просветительни балха даькъе культура кердача, социалистически учреждений шерра система хьаелга.

Советски Iаьдал дагадехьа къеи мецеи, саготоний а балай а край, пачхьа Iаьдалон иштта «шийй» эксплуататорашеи, кьиза Iазап тIалоаттадаь край хинннай Нохч ГIалгIайче. Пачхьаьа Iаьдало, шейхаша моллаша юкъейинхьача дин фанатизмои анжелои тоIадаь даьхкад халкъаш, кIезиг - кIезига доалаш дунен тIара шеидении дIадалара кхерам тIалаьттаб царна.

ХIаьта таханара Нохч-ГIалгIайче — из зила доакхаш латта Советски Социалистически Республика я дукхача доакъоех латта хIанлара промышленность а, механизировании юрта болхам а лакха культура а йолаш.

Экономикей культурей дегIайоалаелча Нохч-ГIалгIайчени карагIдьина доккхий хIамаш баькъдаь тIазнар дар 1982 шера Лейпциге хиннача Дунен халкъашта юкъерча гIийран ярмарге Нохч-ГIалгIай АССР дехьашха советски павильоне къаьстта разделе а яь хьокха оттаар Советски Союза цига лыкхача барх1 доша медалах 4 Нохч - ГIалгIайчен экспозицена кхаьчар. Республика къахьегамхоашта чIоагIа хоза хиттар цига хьажа баьхкача ГДР партийни пачхьалкхени дептелаша цун экспозице лакха мах бар.

Сийлахь - боккха Октябрь котбаларо лард еллар халкъий культура юха хьалъяра. 1918 шера январе Терски облревкомоя облоносии массехк приказ техар дин обществайн къаьст - къастача наххеи доалахьа хинна библиотекаш, клубаш моттигерча халкъа образоване отделашка дIалдара хьакъехьа яшта аьлча культура ерригa учреждении халкъа [illegible] къагIа йолхаш хилар хьаккхкадир. Нохчийн гIалгIайн халкъий культура айара шерра тероиаш хьаелла елар Нохчийн ГIалгIайн автономии облесташ хьаярца.

Нохч - ГIалгIай художественни литература хьахила доладенная Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революции котъяьннача тIехьагIа. 30-ча шерашке а шийй йиза моттиг лаьцар цо советски дукхача къамий литература юкъе. Вай заман темаш чулоацаш яр художественни литература дегIадоаладеи хьалхарча юхьиге лаьттача поэтийн ярархойн — С. Бадуева, З. Мальсагова, Т. Бекова, А.-Г. Гойгова произведенеш.

Цу хана шоай меттала дешна даьлар нохчийн гIалгIайн халкъаш К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина, эрсийн советски литература классикий сийлахь - доккхий кхолламаш. ХIаьта тахан шерра къоабалаьь тIазнаш я Р. Ахматова, М. Мамакаев, Ж. Яндиев, А. Боков, С. Чахкиев, Ш. Арсанукаев, И. Мазаев санна болча поэтийн прозаикийн творчество.

Вай яздархой книжкаш переводаш а яь деш эрсийн СССР кхыча халкъийн меттала дийна из Iеш, француски, немецки, английски, хинди меттала а.

ЧIоагIа лакхдоккхай талант йолаш къахьегам дукха белашн доача нохчийн гIалгIайн халкъий искусство Советски Iаьдала шерашка.

ХIанз республике болх беш да шоай репертуаре дунен даймехьен классика, советски дукхача къамийн доалол дехьарчел драматурге произведенеш а йолаш дола 3 профессиональни театр.

Нохч - ГIалгIайчен театральни искусства дегIадаладе я РСФСР халкъа артист В. Оглоблин, РСФСР заслуженни артист М. Довлетмирзаев, ЧИАССР халкъа артисташ Д. Омаев, М. Цицкиев, И. Хадизова, ЧИАССР заслуженни артистка Т. Лидиева, кхыбараш. Ленинграде хиннача СССР халкъий театра Ерригсоюзни фестивале дакъа лоацаш хилар цига «Ленинцане» оттаянь Х. Нурадилова цIерагIа Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен театр.

Шийй башха - дикача искусствоца Африка, Азе, Латински Америка чехкий арителаш цецбаьхар «Вайнах» яхача пачхьалкхен халхарий ансамбло. Россе доалонел таьнна араха гIоргаьшиий халхара чародея Эсамбаев Махьмуда — СССР халкъа артиста, СССР Лакхехьарча Совета депутата цIи.

Дика дегIаьх республике профессиональни изобразительни искусство а. Нохч-ГIалгIайчен говзанчаша художественни сурт - сибаташка хьахьекхад пятилетка къахьегаме карагIдийннараш, вай заманхой гIуллакхаш, исторе сийлахьа оагIош.

Юбилейни деношта баха ма боагIара накъабаха кийчлуш, республика художникаш дикача творчески боараме чакхъяьхар Къобаседа ХIирийчен художникашцара обменни выставкаш, болхлой коллективашцара, деша багIача катирхошцара шоай контакташ.

Художникий Бекичева, Шахмурзаева, Полонкоева, Мишина персональни выставкашка хьокха оттадьча дукхача балхий лакха мах бир арителашеи прессеи.

Дукхача бахача наха юкъе музыкальни культура шерра йоаржаю пачхьалкхен симфонически оркестро. Республике шерра яьржай тахан художественни самодеятельность. Халкъа искусство хьинаре кхоллаш а цунна пропаганда еш а ба искусство шоай вахарах дIакъаста йиш йоаца лакха а хинна дIаэтта царш нах.

ДегIаьх культурно - просветительни учреждений сеть Республике я 125 клубни учреждени, 482 массови библиотека, 852 киноустановка.

ХIанз, Нохч - ГIалгIайче, бериггa моххи а санна, баш ха дикача юбилейна — СССР хьаяь 60 шу дизара накъаяха кийчлуш, йолча хана, къаьстта шорра бIаргагу вайна Октябрь карагIдьина сийлахь - доккха хIамеи республика сийрдача кхоаненга хьоча наькъа тIа цун беррига къахьегамхошта иза бола стимули социалистически интернационализм хилар Советски вахара хьисапе дулхцIий а хиина дIаэттад халкъий доттагIал. Дерригача вай халкъаша боккъонца бежараша санна лоархI шоаш шоаех новкъостийи соратникаш, тешаме доттагIий а бIубенна гIончий а. ХIаьта из да а да вахар ше морг, хIана аьлча вай революционни дегIаахара диалектика иштта п.

Вай массаьа а гIадвуташ йола событи яр Москве хиннa советски Нохч-ГIалгIайчен культура цIей. Дог тохадолийташ сийрден дар из. Эзараш болча москвичашта дайзар лоамаш края литературеи искусствои, халкъа шийй тайпара творчество. Нанас бер санна безаш тIанийцар, хьаьстар столицо шийй хьаьший. ЦIи хезача советски яздархошца, критикашца, художникашца, композиторашца, кино болхлошца, Москверча къахьегамхоша вIашагIкхетараш цIенхаштa экзамен а хинна дIаэттар вай литература искусствои дептелашта. Цудухьа тахан белгалдоаккхаш хоза хет из цар дика чакхъяккхар, хIаьта цо царна тьъамаш лу, дIахо коталоиаш йоахаргхилараx бIубалийт, хIана аьлча, дIахо дегIаpa доазув дац искусстве.

ХIаьта тахан, Нохч-ГIалгIайче Сийлахь - боккхача Октябра 65 шу дизар деллеш вайна бIаргагу республика байраьха тIа Ленина, Октябрьски революце. Халкъий ДоттагIала орденашта лакха деллаш цхьаькха цхьа орден — Къахьегама Цеча Байраха орден. Из совгIат — Нохч-ГIалгIайчена карагIдийна хIамаш, вай дахе экономически, социально-политически, культурни дегIайоалаеча юкъе цо лоаца дакъа Коммунистически партен Советски правительстваи къеобалдаь тIаьцар.

Э. РОМЕНЕН.
КПСС Нохч - ГIалгIай обкома культура отдела заведующе заместитель.

Культура хоамаш

«СССР 60 ШУ»

Иштта цIи техлаи краеведени Нохч-ГIалгIайчен республикански музее укх деношка хьайийллача шийй выставках. Музее фондера цига кьагойташ йолча материалаша бизза хьакьокх Советски Союзо, Нохч-ГIалгIай республика 60 шера тьабена сийдола никъ.

Цул совгIа, укх деношка музее балхоша чакхйоах «Граждански тIема турпалаши вай мехкахой», «ЦIийца чIоагIдаь доттагIал» яха тематически экскурсаш, юрташка еш «Октябри граждански тIоми Нохч - ГIалгIайчене» яха лекцеш, чакхйоах революце, тIема, къахьегама ветеранашца вIашагIкхетара пионерски сбораш, хIаьта профессиональнотехнически училищаш дешархошта хетаь бола беш я краеведчески знаней лекториш.

ВЕНГЕРСКИ ХУДОЖНИКА ВЫСТАВКА

Массехк ди да академика П. Захарова цIерагIча изобразительни искусствай Нохч-ГIалгIайчен республикански музее Венгрерча декоративно-прикладной искусства художнице Пипа Индиво кхоллам боалиташ йола выставка хьайийлле. Вай мехка эггара хьалха гойташ я из выставка. Укхаза де цо дей кIувсаш, гобехенаш. Экспозице гойташ болча «Чарозьере сценнеш» яхача кIувса еннай Будапеште хиннача декоративно - прикладной искусства выставка Гран-При яха преми.

ЕКАРГЬЯ ДИКАГIА ЙОЛА МУЗЫКА

Дахача тIаьраса дийнагьа хьайийллар шийй аргIанара концертни сезон Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен филармоне симфонически оркестро.

Керттерча дакъе цун программа хетаь я укх шера даь 100 шу дузача эрсий композитора Стравинский Игора. Цун музыка езачарна хозаргья «Орфей» яхача балетарей фортепианан вьаь музыка, кхыйола симфонически произведенеш. Оркестро йоазийтаргья Моцарта, Бетховена, Баха, Чайковски, Глинка, Шостаковича, кхыча дукхача эрсий а, советски а, доазол дехьарча а композиторий симфонически музыка.

Дахача кIиранданаьа хьайийллаp шийй кхоалагIа сезон берий филармоне а. Цун программа а я кхьердаме. Цига бераш хьожаш хургда берий музыкальни школаша музыкально - хореографически студеш отчетни концерташка, хьехьардама вIашагIкхетараш [illegible] филармоне, театран артисташ [illegible] гастролеша балхие [illegible] музыкантацца. Царна хета-[illegible]

БОККХАЧА МАЬХА МУЗЕЙ

[illegible]

В. ГРИЦКЕВИЧ.

Редактор Т. А. [illegible].

ТЕЛЕВИДЕНИ

[illegible]

ТХА АДРЕС: 364607, г. Грозный, [illegible] 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; [illegible]

НАШ АДРЕС: 364607, г. Грозный, [illegible] 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-03-07; [illegible]

Газет арадуьйла шинарел, ерол, цхьаьтта дешийла [illegible]

[illegible] «Грозненский рабочий» издательствон типографи [illegible]. Типография издательства «Грозненский рабочий» [illegible]. Заказ № [illegible]